

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

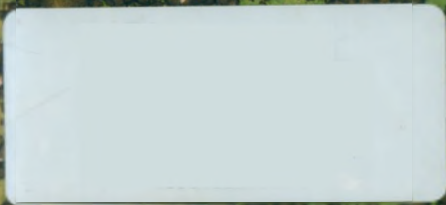
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

R

Chr. Michelsen

Samfund'sforholdene
i Amerika.

Samfundsforholdene og Danskernes Livsvilkaar i Amerika

af **Christian Michelsen.**

Forfatter af:

„Fra Kalifornien til Italien“, „Rejseoplevelser gennem
Amerika, Europa, Ægypten og L. Asien“,
„Fra Kalifornien til Rusland“, „Fol-
kelivet i Konstantino-
pel“ m. m.

KØBENHAVN.
AAGE HANSENS BOGTRYKKERI.
1911.

Samfundsforholdene
og
Danskernes Livsvilkaar
i
Amerika.

Af Christian Michelsen, .
x

Eftertryk forbydes

„Agitatoren“s Forlag,
Nørregade 16 — København.
1911.

det jeg vil behandle Samfundsforholdene i Amerika, som desværre ikke altid er de mest rosværdige, vil jeg, dels i Sandhedens Interesse og dels for at vi ikke skal føle os alt for stolte og glade over os selv, vise Læseren, at vi Europæere ikke er et Haar bedre end Amerikanerne.

Amerikanerne er jo oprindelig udvandrede Europæere, og vi kender nok det gamle Ord: „Æblet falder sjældent langt fra Stammen“.

Jeg kan selvfølgelig ikke tale om de amerikanske Samfundsforhold, uden at berøre det Lands Millionærer og Kapitalister. Jeg skal vise Læseren, at disse Herrer har udøvet en grusom Uret imod Samfundet i Almindelighed og en himmelraabende Uret imod den arbejdende Befolkning i Særdeleshed. Men for at vi, som hører til denne Klasse, ikke skal føle os alt for selvretfærdige,

vil jeg tillige vise, at vi Arbejdere ikke er stort bedre end Kapitalisterne. Dette vil jeg gøre, ikke fordi det glæder mig at dvæle ved mine Medmenneskers Uret, men i det Haab, at naar vi ser vore Fejl, saa vil vi omvende os fra dem; thi Urettens Vej er Sorgens og Ulykkens Vej, saavel for den ene som for den anden!

Jeg forudsætter, at mine ærede Læsere er fordomsfri Mænd og Kvinder, som foretrækker at kende den usminkede Sandhed.

Naar man hører her i Danmark, at jeg har opholdt mig i Amerika i en lang Række Aar og hører mig holde Foredrag om Amerika, saa hænder det, at Folk fortæller mig, at der er dog mange, som gaar til Grunde derovre, og det modsiger jeg aldrig; men den Slags Folk, som almindeligvis gaar til Grunde i Amerika, vilde ogsaa være gaaet til Grunde, dersom de var blevet her i Danmark. Det er en Kendsgerning, som ikke kan modbevises, at et Menneske med Karakter, godt Helbred og sund Fornuft, vil, dersom ingen Ulykker indtræder, ikke gaa til Grunde hverken der eller her. En Drivert, en Drukkenbolt og en karaktærløs Person vil næsten altid gaa under, ligemeget hvor han er. Dette er vist alle enige om. Men hvorfor saa Amerika? Forstaa mig endelig rigtig. Det er ikke min Opgave at overtale noget Menneske til at rejse til Amerika,

tvertimod, jeg raader ofte Folk til at blive derfra. Men da jeg har haft mit Hjem der i 42 Aar, er det en Selvfølge, at jeg sidder inde med en god Del Kundskab til den Verdensdel og Forholdene derovre.

Da der er Forfattere og Foredragsholdere, som taler om Forholdene paa Grønland og om Nordpolen, vel sagtens ikke med den Hensigt at lokke nogen derop, saa mener jeg, at vi maaske kunde være fuldt saa interesserede i at faa noget at vide om Amerika; der er jo henimod 400,000 Danskere derovre, og iblandt disse findes vore Slægtninge og Venner. Vi har vist ingen Venner oppe ved Nordpolen.

Der har været sagt uendelig meget ondt om Amerika, men som oftest af Folk, der ikke kender dets Historie og dets Udvikling. Nogle taler endog, haanende og dadlende om den amerikanske Frihed. Det indrømmes, at utallige Onder har været bedrevet i Frihedens Navn, men derfor er Friheden lige ubesmiltet; ligesom det hellige ikke taber sin guddommelige Karakter, fordi Slyngler stundom bruger Ordet Hellighed som et Udhængsskilt og en Kaabe, bag hvilken de mest skændige Handlinger bedrives. Lad os dog endelig skelne mellem gode Principper og slette Menneskers Handlinger.

Friheden er et af de største Goder paa vor Jord! Glæder vi os ikke over Trældommens Op-

hør og Stavnsbaandets Løsning i Danmark? Jo! Er det ikke med Sorg og Harme, at vi læser om Tyranniet og Despotismens rædselsfulde Handlinger i Rusland, i Tyrkiet og andre lignende barbariske Lande? Hvorfor skulde vi saa haane Friheden i Amerika? Friheden der og alle andre Steder, hvor den har fast Fodfæste, har vist sig at være en gudgiven Velsignelse!

Ja, men under det amerikanske Frihedsbanner flourer Kapitalismen som intet andet Sted paa vor Jord, siges der saa. Men dertil vil jeg svare, at det er Menneskets Begærlighed parret med de umaadelige Rigdomskilder, som findes i Amerika, der har fremkaldt de mange Kapitalister og ikke Friheden!

Da Amerika blev opdaget, viste det sig at være mere end en Guldgrube, det var en Halvklode rig paa alt muligt. Land, rigt Agerland laa der i det uendelige fra det atlantiske Ocean til Stillehavet. Bjergene var og er endnu fulde af Guld, Sølv, Kobber, Jern og Bly. Her var en Mængde uudtømmelige Kulgruber. I Staten Illinois f. Eks. findes et Kullag paa ca. 2000 danske Kvadratmile i Udstrækning, hvis Tykkelse varierer fra 4 til 15 Fod. Her var uendelige Urskove, som vrimlede af Vildt! Prairierne vrimlede med umaadelige Hjorder af Bøffelokser, og Floderne var levende af Fisk. Der laa dette vældige Skatkammer aabent fra Arilds Tid.

Kristoffer Kolumbus fandt det i 1492. Paa det Tidspunkt herskede der religiøse Kampe i Europa. Tolerancen var ukendt i Praksis. Her i den gamle Verden havde man travlt med at radbrække og brænde hverandre levende paa Baalene for Guds Skyld. Det var haardt at faa Brødet og Livets øvrige Fornødenheder. Budskabet om dette kostelige Fund af den ny Verden spredte sig hurtigt trods de daarlige Kommunikationsmidler, man den Gang havde. I elendige Sejlskibe fo'r de fattige og betrængte Europæere over Verdenshavet. Saa stort var Trykket, Aaget og Trældommen, ja, saa pinligt var det at leve i Fattigdommen, at man vovede at forlade den hjemlige Arne, Slægt, Venner og alt, som var én dyrebart, og gør Front mod ny Farer, ny Besværligheder.

De energiske og klartseende opdagede jo snart ved Ankomsten, hvilke Velsignelser her laa urørte. Og hvor er den, som under disse Omstændigheder ikke vilde have sat sig i Besiddelse af saadanne Goder, som Skaberén her havde henlagt for sine Børn. Ingen brugte dem, ingen gjorde Nytte af dem! Indianeren forstod ikke deres Brug. Han dyrkede ikke Jorden og fattede ikke den Velsignelse, som Moder Natur i saa rigt Maal havde givet ham. Han havde ikke Forstaaelse af Skovenes Værdi; han fandt kun Ly i dem, naar det stormede; han opslog da sit Dyreskindstelt under Træernes Kroner. At alle disse natur-

lige Rigdomskilder blev tagne i Besiddelse var fuldkommen rigtig. Skade kun, at det ikke gik for sig paa en visere, mere human og retfærdig Maade; men hvad kunde man egentlig vente af de uvidende, ukultiverede Mennesker, som i de første Aarhundreder kom derover, Som bekendt sendte Europa hele Skibsladninger af sine Forbrydere og daarlige Subjekter derover. Disse Mennesker administrerede en ny Samfundsordning saa godt, som de forstod. De havde jo været vant til Haardhed fra den gamle Verden og mente vel, at det var det eneste rigtige Middel. De havde ligesom Folk nu et vrangt Begreb baade om Frihed og Retfærdighed. Man vilde selv have Frihed til at gøre, som man vilde, men Frihed for sin Næste, ja, det var noget andet, som man hverken forstod eller brød sig om at forstaa.

Retfærdighedsbegrebet, ja det var og er lige-saa bagvendt. Bestandig mentes der, at naar nogen krænkede de vedtagne Love, saa skulde der straffes. At forbedre tog man ikke videre Hensyn til; nej, der skulde straffes og straffes haardt for at indgyde Skræk hos andre ligesindede. Som et Eksempel paa dette skal jeg nævne, at det var meget almindeligt, da jeg kom til Amerika i 1866 at hænge en Hestetyv; mindre kunde ikke gøre det. Saadanne barbariske Straffemetoder forsvinder dog mere og mere.

Men saa var det den overvældende Kapitalisme

i Amerika, som der idelig klages over og det med Rette. Hvorfor hæmmer man den ikke? spørges der. Man kunde med lige saa megen Ret spørge: Hvorfor hindrer vi ikke Militærvænenet her i Europa? Hvorfor skal Folk paalægges kolossale Skatter for at underholde de mange staaende Hæere? for at bygge de mangfoldige Krigsskibe og Fæstninger? hvorfor? ja hvorfor? Vi hindrer ikke dette af den selvsamme gode Grund, som man ikke i Amerika standser Kapitalismens ødelæggende uretfærdige Værk! Disse kolossale Onder kan hverken tilintetgøres paa en Dag eller paa et Aar! Det vil tage mange og lange Tider! De kom gradvis ind i Tilværelsen og er forresten ligesom alle andre Samfundsonder kun et Udtryk af Menneskets daarlige Karakter!

De religiøse, politiske og sociale Samfundsforhold staar nøjagtig paa Højde med Menneskets moralske Udvikling. Vi har akkurat saadanne Samfundsforhold, som vi ønsker. Dette lyder maa-ske lidt besynderligt, men det er sandt. Flertallet vil desværre have det, som det er nu!

Saasnart Flertallet virkelig af Hjærtet ønsker Retfærdighed, saa faar vi retfærdige Samfundsforhold! Naar Flertallet oprigtig ønsker Ædruelighed og faar deres Blik aabent for Drukkenskabens sørgelige Følger, ja saa lukkes Værtshusene, Kroerne og alle Drikkebulerne af sig selv, for af Mangel paa Søgning kan de ikke eksistere! Naar

Menneskene faar et sandt og fornuftigt Begreb om Moralen, ja, saa svinder Bordellerne bort af sig selv! Naar Menneskene gribes alvorligt af Kristi Kærligheds Aand og antager sig hans Kristendom, som han forkyndte den, saa sætter vi os ikke mere op imod det onde, men gengælder ondt med godt, velsigner dem, som hader os; saa tænker vi ikke mere paa at slaa igen, hvis vi bliver slaaet. Med andre Ord: Militarismen med alle dens Kanoner, Kuglesprøjter og Granater vil forsvinde. Saa gaar Profetien i Opfyldelse, at „Sværdene skal omdannes til Plovjern“.

Jeg paastaar, at dersom det var i noget Partis Magt at omforme Samfundssystemet i Dag, saa det blev fuldkomment, førend Menneskene bliver tilsvarende moralsk udviklede, saa vilde det blive bagvendt og endevendt i Morgen igen. Vi vilde atter se Rigtigheden af det gamle Ord, at „Svinet, som var tot, vender atter tilbage til sin Søle“. Først naar Mennesket faar et sundt og sandt Retsbegreb i dette Ords dybeste Forstand, først da faar vi Retfærdighed og sand Lykke i Amerika og i Europa! Vi maa lære den Lektie om igen, „at gøre mod andre, som vi ville, at der skulle gøres imod os, dersom vi var i deres Sted“.

For at naa dette Maal har vi en meget væsentlig Betingelse i Amerika, nemlig Tale- og Skrivefrihed; men den allervæsentligste Betingelse

mangler, nemlig sand Religjøsitet, og den mangler vi overalt paa Jorden! Naar jeg siger sand Religjøsitet, saa tænker jeg hverken paa Sektisme eller Sværmeri, men et Aandsliv grundet paa selvbevisende Sandheder, der er i Harmoni med de guddommelige Love, tilkendegivet i Universet!

Grundet paa de mange Religionssamfund i Amerika er det forbudt at undervise i Religion og Moral i de offentlige Skoler. Man har Søndagsskolerne; men det er et forsvindende lille Antal Børn, som besøger disse. Selvfølgelig er Amerikanernes moralske Begreber ofte meget umoralske. Sig til ham: „Du skal ære din Fader og din Moder“, og han vil ofte svare: „Ja, dersom de fortjener det. Sig til ham: „Du skal ikke slaa ihjel!“ og han vil svare: „Det kommer an paa Omstændighederne. Bryder f. Eks. en Tyv ind for at stjæle, saa retfærdiggøres Ejeren i at sende Tyven en Kugle igennem Livet, og dersom en Kvinde skyder Tyven, applauderer Landets Blade hende. Bedriver en Neger Utugt med en hvid Kvinde, bliver han almindeligvis hængt af Pøbelen uden Lov og Dom, og ikke saa sjældent bliver han overhældt med Petroleum og levende brændt o. s. v. Jeg tror nu, at en saa forvrænget Moral er for en stor Del herskende som en Følge af, at ikke engang de 10 Bud maa læres i de amerikanske Skoler. Dette betragter jeg som en Ulykke for et Land. I Amerika gik man fra

den ene Yderlighed til den anden — fra den strengeste Puritanisme til den krasseste Materialisme.

Her hjemme vil man saa gjerne høre om Amerikas daarlige Sider, og det kan maaske have sin gavnlige Indflydelse at faa nogle af dem at se, de kunne maaske tjene os til Advarsel. Vi kan maaske gøre den Opdagelse, at naar vi ser ind i det amerikanske Spejl, vil vi se et Billede, der ligner os i høj Grad. Jeg vil ikke være ensidig; men naar jeg nu viser mine Læsere nogle af Amerikas Daarligheder, saa vil jeg haabe, at dersom De kommer i Tanker om, at vi har nogle lignende her hjemme, om end ikke saa slemme, saa vil De være med at bekæmpe dem her; thi vort lille Danmark er slemt med paa Skraaplanet.

Vi vil begynde med den graadige, ødelæggende

Kapitalisme.

Socialisterne har Ret, naar de siger, at Kapitalismen er et af Verdens største Onder; men Folk har faaet det fejlagtige Indtryk, at Kapitalismen er en stor Bunke Penge; men en Bunke Penge er Kapital og ikke Kapitalisme. Naturens Rigdomskilder er saa mangfoldige, at enhver kunde have Kapitaler, dersom Menneskene var gensidige retfærdige i deres Handel og Vandel med hverandre. Kapitalismen er Midler ophobet paa uretfærdig

Vis og brugt i Egennyttens Interesse til Næstens yderligere Forarmelse!

Uretfærdighed og Egennytte er Kapitalismens sorte Sjæl; men den bor desværre i større og mindre Grad i de Fattige saavel som i de Rige. Jeg paastaar derfor, at i Sjæl og Sind er vi Kapitalister og Kapitalistspirer allesammen; selv Tiggeren paa Gaden er i sit Hjærte ofte en Kapitalistaspirant, han har kun ikke Talentet, saa han kan drive det til noget stort og mangler ogsaa Lejligheden.

Det minder mig om en Samtale, jeg hørte for nogle Aar siden, en Dag jeg arbejdede paa en Bygning i Kalifornien. Det var Middagstid, og alle Haandværkerne sad i en Kreds og spiste deres Mad. Pludselig siger en af dem: „Jeg vilde ønske, at jeg kendte en rig Satan, som jeg kunde plyndre for et Tusind Dollars“. „Ja, Du har Ret!“ lød det fra Flokken med en lystig Latter; men der var En iblandt dem, som ikke var ganske enig med dem, han sagde: „Nej! et Tusind Dollars var ikke nok, naar man betænker Risikoën; men kunde man endda plyndre ham for 10 eller 20,000 Dollars, saa vilde jeg være med!“ „Ja, Du har Ret!“ lød det nu enstemmige Raab. Se, der fik man et Billede paa den kapitalistiske Aand og Tankegang. Den bor i større og mindre Grad hos det store Flertal af Menneskene. Egoismen, Egennytten er Kapitalismens onde Frøkorn! Derfor vil

jeg bede alle, som alvorligt vil bekæmpe Kapitalismen, om at henvende deres Blik paa to væsentlige Grundprincipper i Jesu Kristendom, nemlig Kærlighed og Retfærdighed samt den gyldne, udødelige Regel: „Gør imod andre, som du vilde, at der skulde gøres imod dig under lignende Forhold“, saa kommer vi Kapitalismen og mange andre Onder tillivs.

De fleste, som taler om Kapitalismen nu til dags, er temmelig ensidige. Det er berettiget at gennemhøve de store Kapitalister, og de trænger saamænd haardt til at blive luftet ud; men jeg tror ikke, det er populært at sige ubehagelige Sandheder om Kapitalistaspiranterne eller de mindre heldigstillede i Samfundet. Vil De for en Gangs Skyld høre en Mand tale rent ud af Posen baade om de smaa og de store; jeg er nemlig ingen Partimand, jeg taler og skriver kun i Sandhedens Interesse.

Jeg har boet i Amerika i over 40 Aar og har rejst næsten overalt paa vor Jord og er kommen til den Overbevisning, at det er forskrækkelig raaddent ovre i Amerika; men De maa vide, at det er ogsaa muggent i Europa, der er Raaddenskab imellem de store og mægtige; men De maa ogsaa vide, at der er Fordærvelse iblandt de smaa og svage. Jeg vilde gøre Uret mod Proletarerne, dersom jeg tav med deres Fejl; thi de vilde da gaa i den ulyksalige Tro, at de var fejlfri.

Og hvem tror De saa, at de amerikanske Kapitalister eller Millionærer oprindeligt er? I mangfoldige Tilfælde var de Arbejdsmænd, Haandværkere og Sjakrejøder. Rockefeller begyndte som Handelskommis, Jay Gould lavede Rottefælder, som han selv forhandlede, Astor slog ind paa Skindhandelen, Vanderbilt dyrkede Grøntsager i sin Have og solgte, Præsidenten over det kanadiske Jernbanesystem, der strækker sig tværs over hele Nord-Amerika, begyndte som Tallerkønsker o. s. fr. Dette falder sammen med, hvad jeg saa ofte har sagt: Giv Arbejderen en Lejlighed, og det vil vise sig, at ogsaa han vil inderlig gærne være Kapitalist, at ogsaa han vil ofte gøre det, som han fordømmer hos Rigmanden; men det er jo ikke altid, at Lejligheden er der, og som oftest mangler han ogsaa Kæltringetalentet. Moralsk set er han ikke bedre og vel heller ikke værre. Vi — Arbejdere og Kapitalister — er to Alen ud af et Stykke. Det er særligt det, jeg vil bevise. Vi trænger alle til Forbedring, og at vi forbedres, det er den væsentlige Betingelse for at faa det fordærvede Samfundssystem forbedret; thi Mennesket er jo Samfundssystemets Bygmester!

Et af de mest hjerteskrærende Onder, som bedrives i Amerika, er

Børnearbejdet.

Det er ondt i mere end én Henseende. Kapitali-

sterne, eller lad os sige Menneskene i deres Graadighed, kan ikke nøjes med at udnytte Mænd og Kvinder, men udnytter Skolebørn, som ogsaa maa trælle. Ca. 1½ Million Børn i Skolealderen maa slide i Amerikas Kulminer, Fabrikker og Bomulds-spinderier. For denne Forbrydelse dadler man med Rette de pengegridske Kapitalister; men vi maa ikke forglemme, at disse Børns Forældre bærer en stor Del af Skylden. De burde aldrig have givet deres Samtykke til, at de smaa skulle gaa paa Fabrikerne, saa vanskeligt er det ikke at faa Føden derovre, at sligt skulde være nødvendigt.

Jeg vil fortælle lidt om det, jeg selv har set. For nogle Aar siden paa en af mine Foredrags-tournéer igennem Staterne gjorde jeg det til min Opgave at besøge nogle Fabrikker i Staten Wisconsin. Blot i fire Byer i den Stat, Oshkosh, Neenah, Menasha og Racine saa jeg mindst 1000 Børnearbejdere i Alderen mellem 8 og 15 Aar. Jeg saa Drengbørn trælle i Fabrikerne saa smaa, at de kunde ikke naa op til Høvlebænken for at arbejde uden at staa paa en 8 Tommer tyk Forhøjning, og en af disse Smaaknægte var endog pukkelrygget.

I Trævarefabrikken i Menasha saa jeg ualminde-
 lig mange Børn. Jeg spurgte en af Anstaltens
 Opsynsmænd, hvor mange der fandtes; hans Svar
 var: ca. 250.

I Stolefabriken i samme By arbejdede der 300 Personer, men 175 var Drengene i Skolealderen.

I Paines Høvlmølle i Oshkosh fandtes 600 Arbejdere, men 180 var Skoledrengene. Jeg saa dem arbejde ved Cirkelsave, Svejfsave og forskellige andre Maskiner, ja man havde endog Pigebørn til at skære Tagspaan med Cirkelsave, og i Anstaltens fjerde Etage saa jeg ca. 30 Piger, der saa ud til at være mellem 12 og 14 Aar, arbejde ved Maskinerne. De lavede Jalousier og Vinduesrammer. En af dem kom mig imøde med sin Haand indbundet i et Klæde, hun havde faaet den lemlæstet i en Maskine.

I en Ligkistefabrik i Oshkosh vrimlede det ogsaa med Børnearbejdere, særligt Piger fra 12 til 14 Aar. „De har svært mange Pigebørn til at arbejde i Deres Forretning“, sagde jeg til Formanden, som viste mig om. „Aa, det synes jeg ikke“, svarede han, „vi har ikke halvt saa mange, som vi behøver“.

I Tændstikfabrikken i Oshkosh søgte jeg om Tilladelse til at komme ind, men det blev mig nægtet. Intet Under! Det Onde frygter altid for at blive belyst. Men ved Fyraftens Tid stillede jeg mig op udenfor Fabrikken paa Gadens modsatte Side og talte henvend 200 Pigebørn i Skolealderen, som kom ud derfra.

I en Stolefabrik i Oshkosh fandtes ogsaa en Mængde Smaapiger, som malede Stole og flettede

Rørsæder. En lille Tøs paa ca. 8 Aar fortalte mig, at naar hun var meget flittig, kunde hun flette 3 Rørsæder om Dagen.

En af mine Landsmænd, som ledsagede mig, sagde: Det er hjertesående at se disse mange smaa Piger og Drengene trave afsted til Fabrikkerne de tidlige Vintermorgener før Daggry med Madspanden i Haanden. Mange af dem er saa smaa, at Madspanden jævnlig støder mod Sneen, de vader igennem.

I Pennsylvaniens Kulgruber findes ca. 25,000 Drengene mellem 5 og 8 Aars Alderen, hvis Arbejde det er at adskille Skifersten fra Kullene.

To Trediedele af Arbejdskraften i Staten Massachusetts Uld- og Bomuldsfabrikker bestaar af Kvinder og Børn.

Børnearbejdet forekommer mig at være en af de mest oprørende Forbrydelser imod Menneskeheden. Disse mange ulykkelige Børn ved aldrig, hvad Barndommens Glæder vil sige. Forøvrigt bliver de berøvet Lejligheden til Uddannelse. Naar de vokser op, er de uvidende om alt og kan hverken skrive eller læse. Naar det er Spisetid i Fabrikkerne, sidder de og hører paa de Voksnes smudsige Fortællinger, det er den Skoleundervisning de faar. Og medens de endnu er i Barnealderen, har de sig selv ubevidst faaet Undervisning i alt, hvad der er demoraliserende og slet. Hvem kan undre sig over, at saadanne

Stakler skejer ud og falder for Fristelserne, som ligger rundt om dem, naar de bliver 15 a 16 Aar gamle? Amerikas Tugthuse og Prostitutionshuse fyldes med den Slags Mennesker. Og hvis er Skylden? Det er Rigmandens og Fattigmandens Skyld! Den ene begærede den Lille, og den anden gav villigt sit Samtykke dertil. Saaledes er et af de grimme amerikanske Spejlbilleder. Se paa det, og se, om De kan opdage noget i Danmark, som har Lighed med det?

Der var mange, som sammenhobede kolossale Rigdomme ved at udpine og udnytte Børns Arbejdskraft, og der var andre, som blev rige ved at sætte sig i Besiddelse af Naturens Rigdomskilder, som burde have været tilgængelige for alle, men saaledes gik det desværre meget sjældent. Det lille Mindretal kaprede dem.

Jeg vil nu fortælle lidt om

de amerikanske Jernbaneselskaber,

som særlig dominerer og florerer derovre. De har faaet uhyre Landarealer af Regeringen som en Opmuntring til at anlægge Baner paa Kryds og tværs igennem Landet, Foretagender, som Regeringen selv burde have besørget.

Da Union-Pacific og Central-Pacific Banerne blev bygget fra Misourifloden ud til San Francisco, ydede Regeringen det et rentefrit Laan paa 25,000 Dollars i 50 Aar for hver engelsk Mil de

lagde. Flere Tusinde kinesiske Jordarbejdere blev importeret fra Asien, paa den Maade blev Arbejdet udført billigt. Og da de fire Mænd, som stod i Spidsen for dette Foretagende — Leland Stanford, Huntington, Hopkins og Crockers, som ikke selv indskød nogen Kapital, var færdig, havde de ikke alene en betydelig Kapital tilovers, men en Jernbane paa 1800 eng. Mil i Længden samt $22\frac{1}{2}$ Million Tdr. Land eller $2\frac{1}{2}$ Gang mere end hele Danmark, som Regeringen havde givet dem.

Northern Pacificbaneselskabet fik 38 Millioner Tdr. Land o. s. fr. Kort sagt: i Løbet af 21 Aar fra 1850 til 1871 bortgav Regeringen 159 Millioner Tdr. Land til Jernbaneselskaberne.

De opnaaede saadanne Begunstigelser, fordi de i Aarenes Løb anvendte store Summer paa Stemmekvæg, det vil sige: de købte den store, tankeløse, karakterløse Hob til at stemme paa andre karakterløse men durkdrevne Mænd til at være Folkerepræsentanter i Kongressen og Senatet. Man regner, at ca. 90 pCt. af disse Mænd er Prokuratorer. Maa Gud velsigne Prokuratorerne; men i Amerika har de nu ikke det allerbedste Ry for at være ærlige. Ydermere engagerede disse millionrige Korporationer de mest raptungede og snedige Prokuratorer, der fandtes, til at tage fast Ophold i Washington, hvor de paavirkede saadanne Senatorer, som muligvis havde en forskellig Mening fra deres. Man regner, at ca. 15

Millioner Dollars spenderes aarligt paa den Slags Fyre. Jeg har læst, at Union Pacific Baneselskabets Prokurator i Washington faar 20,000 Dollars om Aaret. Det er disse foragtelige Lejesvendes Mission at udøve Indflydelse paa Landets Lovgivere, saa der udarbejdes Lovforslag, som begunstiger deres Selskaber. Jo, jo, der er System i Kæltringestregerne!

Flere af disse Jernbaneselskaber er paa denne Maade blevne Ejere af Landstrækninger store nok til at grundlægge hele Kongeriger, og efterhaanden som de solgte Landet til Nybyggerne, ja, hvad de ikke var rige i Forvejen, saa blev de. Dette og meget andet forklarer Aarsagen til, at Amerika har ikke saa faa Tusinde Mænd, der er Millionærer, og mange af dem ejer fra 50 til 100 Millioner Dollars hver og et Par af dem er endog Milliardærer.

Kvægkonger og Jorddrotter.

I Amerika drives de fleste Forretninger i det store, f. Eks. Kvægavlen, For seks Aar siden var jeg med at opføre en større Bygning for en rig Mand i Los Angeles, Kalifornien. Han ejede uhyre Landarealer i Arizona og New Meksiko, hvor han havde ca. 50,000 Stk. Hornkvæg. Der holdt han et større Antal ridende Kvæghyrder. Det var deres Gerning at sidde paa Ryggen af en Hest Dag ud og Dag ind for at vogte Kvæget i Dalene, paa Højene og i Bjergkløfterne. Kli-

maet i de Stater er saaledes, at Kreaturerne kan gaa ude hele Aaret. De æder Græsset, som gror vildt paa de vidtstrakte Prærier, drikker Vand fra Floderne og formerer sig. Der skal blot passes paa dem, at de holdes indenfor visse Grænser. Der er selvfølgelig ikke Tale om at malke, nej, Kalvene patter Køerne, til de i Løbet af en halv Snes Maaneder er saa store som Køerne. Hooker, som den rige Mand hed, fortalte mig videre, at efterhaanden som Ungkreaturerne var saa udvoksede og fede, at de var tjenlige til at slagte, blev de transporteret bort med Jernbanetogene til de store Slagterier i Kansas, Omaha og Chicago. Hvert saadant Kreatur stod ham da i en Pris af kun 5 Dollars (18 Kroner). Men naar disse Kreaturer var gaaet igennem Jernbaneselskabernes og de store Slagterfirmaers Hænder og endelig naaede Forbrugerne, da var dette billige Kød steget mindst 10 Gange 18 Kroner i Prisen.

Saa har vi andre lidt mere private Mænd, ja Kvinder ogsaa, som ejer Landstrækninger saa store som hele Jylland eller Sjælland. Der er f. Eks. en Fru King i Staten Teksas; hendes Farm er 60 engelske Mile tværs over, hvorpaa hun har flere hundrede Tusinde Kvæghøveder.

Ja, vi maa jo forbavses over alt dette. Men naar vi ser lidt nøjere paa Samfundsforholdene i Europa, saa synes det mig, at vi har nogle Billeder at fremvise her, som har særdeles meget

tilfælles med de amerikanske. Jeg holder bestandig paa denne Kendsgerning, at de forskellige Folkeslag ved nøje Eftersyn ligner hverandre i høj Grad. Europæerne har ikke stort at lade Amerikanerne høre.

Der paastaas, at Czaren har saa mange private Landejendomme som hele Frankrig, imidlertid er de stakkels russiske Bønder fattige Forpagtere.

Det blev mig fortalt for 6 Aar siden, da jeg rejste i Palæstina, at den daværende Sultan Abdul Hamid, som regerede over Palæstina, gjorde Fordring paa, at det Land var hans private Ejendom. Og under mit Ophold i Konstantinopel i Sommeren 1909 blev dette Udsagn bekræftet; thi der blev det mig fortalt, at han havde haft en aarlig Indtægt paa 10 Millioner Franc fra sine private Landejendomme.

Labouchere siger, at Medlemmerne af Overhuset i England ejer ca. 11 Millioner Tdr. Land paa de britiske Øer, hvilket er mere end en Sjettedel af alt Englands Land.

Og naar vi endelig ser til vort eget kære lille Danmark, ja saa maa man jo bedrøves ved Synet af de mange store Herregaarde med Tusinder paa Tusinder af Tønder Land samt de store Skove og Dyrehaver, der ejes af Grever og Baroner; og en halv Snes af disse Herrer er endog Tyskere, som er bosatte nede i Tyskland. Imidlertid henslider

mange af vort Lands Folk en kummerlig Tilværelse for at opdyrke den magre, sandede Hedejord.

Jo, Billedet vi ser i det amerikanske Spejl er grimt, men det synes mig, at naar Europæerne spejler sig i det, saa maa de opdage, at der er en forbavsende Lighed mellem dem og Amerikanerne.

Kapitalisterne i Amerika regerer og hvorfor?

Fordi, som De ved, Kapitalisterne derovre har sluttet sig sammen i Selskaber. Vi kalder dem Truster eller Ringe eller Korporationer, som strengt taget betyder et og det samme. Der kan naturligvis udrettes mere med store Kapitaler end med smaa. Enighed gør stærk, det er en velkendt Sandhed. Men heri er det ogsaa, at Menneskets svage Side rigtig kommer tilsyne. Folk forener sig desværre ofte med den Opgave at faa det størst mulig Udbytte af deres Forretning, hvad enten de træder Retfærdigheden i Støvet eller ej, det er dem aldeles ligegyldigt. Saadanne Truster eller Sammenslutninger er i Virkeligheden en grusom Svøbe for et Folk. Der er sjædt ikke en Drift i de Forenede Stater, undtagen den drives og ejes af Truster. De er saa mægtige, at ingen enkelt Person kan konkurrere med dem. De ejer Skovene, Guld- og Sølvminerne, Kobberminerne, Jernminerne, Kulgruberne og de uhyre Landstrækninger. De ejer de mangfoldige Jernbanesystemer — dette uhyre Væv —, som omspænder hele

Nord Amerika. De ejer Havnene baade paa Atlanterhavskysten og Pacifikkysten. De ejer de store Flaader af Handelsskibe, som befarer Verdenshavene; kort sagt, de ejer saa meget, at de har Magten over Folket.

I Amerika har vi ingen ordinære Czarere, Kejserere eller Konger, men vi har, som allerede omtalt, Jernbanekonger, der plyndrer hele den producerende Befolkning; vi har Kvægkonger og Svinekonger, som bestemmer Priserne paa Kød og Flæsk; vi har Kulbaronerne, som bestemmer, hvad Kullene skal koste, d. v. s. de bestemmer, om Folk skal fryse ihjel eller gradvis sejgpines.

Hvad er Aarsagen til disse Forhold, og hvad er Redningsmidlet?

Men hvorfor, spørger én, siden Folk i Amerika har Bestemmelsesret og selv vælger deres Præsident, Senatorer og øvrige Lovgivere, hvorfor vælger de ikke hæderlige Mænd, som vil gøre, hvad der er Ret? Hvorfor? Fordi det store brede Lag af Befolkningen i Amerika saavel som i Europa sover! Vi er karakterløse og uden Selvstændighed! Vi mangler dyb og klar Indsigt i Samfundsforholdene. Vi har raa Sport paa vort Program istedetfor Alvor! Vi bruger vor Fritid til at spille Kort og sludrer om Vejr og Vind istedetfor at læse gode, oplysende Bøger! Vi er svage! Vi lader os bilde den ene Løgn paa Ærmet efter

den anden! Menneskene er selv fulde af Løgn og derfor meget modtagelige for Løgn. Vi subscriberer paa Smudsblade, hvis Opgave det er at gøre Grin istedetfor Blade med god og sund Læsning. Massen mangler Oplysning og Interesse for Livets alvorlige Spørgsmaal, det er Aarsagen!

Men antag, at Folket kunde blive saa enige, at det valgte Mænd ud af dets egen Midte, Mænd ud af det brede Lag, vilde det monstro saa blive bedre? Skal jeg sige Dem Sandheden? Jeg vil haabe, at man kan taale at høre Sandheden. Det har været prøvet mange Gange i Amerika og et Par Gange i Kalifornien

For ca. 6 Aar siden valgte det stærke Arbejderparti i San Francisco sin egen Borgmester, Tyskeren Mr. Schmitz og 18 Byraadsmedlemmer; der var Skomagersvende, Skræddersvende, Slagtere og Værtshusholdere, kort sagt: Arbejderne valgte deres egne Kammerater. Hele Komplottet viste sig i Løbet af 2 a 3 Aar at være de største Kæltringer, man nogensinde havde haft til at styre en Kommune. De modtog Bestikkelser, der løb op til flere Millioner Dollars. De lod sig betale for at give Privilegier til Prostitutionshuse, til Spillebuler og andre Faldgruber, medens en lignende Slags, men mindre bemidlede, blev lukket, fordi de ikke kunne betale saa flot.

Der var to meget rige Telefonselskaber, som begge ansøgte om Tilladelse til at lægge deres

Linier igennem et og samme Distrikt. Privilegiet skulde afgøres ved Stemmer i Byraadet. For at faa saa mange Penge presset ud af dem som muligt, lovede dette karakterløse Komplot begge Telefonselskaberne hver for sig, at i Byraadet vilde de stemme for, at de kunde faa det attraaede Privilegium. Med andre Ord: de tog et Par hundrede Tusinde Dollars af Per for at stemme i hans Favør mod Poul, men da de senere stod bag lukkede Døre med Poul, lovede de ham at stemme i hans Favør mod Per, som saa ligeledes blev plukket for et Par hundrede Tusinde Dollars. Der var en Raaddenskab og Uærlighed, som tilfulde kan maale sig med de amerikanske Kapitalisters Kæltringestreger!

Saa skal jeg fortælle et andet Tilfælde om nogle Embedsmænd, som ogsaa var komne ud af det jævne, brede Lag, hvor vi er saa tilbøjelige til at tro, at særlig derfra kommer de ærlige Mennesker. Jeg var personlig kendt med en af disse; jeg havde nemlig arbejdet sammen med ham. Det var under Cleveland's Regering. Tiderne var forfærdelige. Ca. 3 Millioner Arbejdere gik ledige i de Forenede Stater. En Dag jeg spadserede paa Los Angeles' Gader, mødte jeg ham og spurgte, hvad han foretog sig.

„Aa,“ svarede han, „jeg er ude for at fange Forbrydere“.

Jeg forstod ham ikke straks og spurgte lidt

forfærdet: „Er det undslupne Forbrydere fra Fængslet, De skal fange?“

„Nej“, sagde han med et overmodigt Grin, og saa fortalte han mig, at han tilligemed en Mængde af sine Kammerater havde faaet Ansættelse som Gendarm og færdedes en Del paa Landevejene for at fange Løsgængere, som vandrede om fra Sted til Sted for at søge Arbejde.

„Jeg arresterer enhver saadan“, sagde han, „og faar 2 Dollars og 40 Cent (ca. 9 Krøner) for hver. Undertiden naar jeg har godt Held“, fortalte han videre, „kan jeg overrumple en halv Snes Stykker paa en Gang, særlig i tomme Jernbanefragtvogne, hvor de søger Ly for Natten. Aa, der er svære Penge i den Forretning.“ og saa grinte han nok saa fornøjet.

Videre fortalte han: „Naar disse Løsgængere skal sættes paa fri Fod, da er Arrestforvareren saa imødekommende at fortælle mig og de andre Gendarmer det; vi passer da særligt paa ved Vejene, der fører bort herfra Byen, for de bliver nemlig beordret efter udstaaet Straf, at de skal forlade Byen, men saa er vi rede til at nappe dem igen. Vi spørger, om de har Penge og eget Hjem, og det har jo ingen af dem; saa arresterer vi dem for anden Gang og fører dem atter tilbage til Arresten og faar 9 Kroner for hver“.

Jeg spurgte ham, hvem der betalte alle de Penge.

„Kommunen, Skatteyderne!“ var hans triumferende Svar.

Saaledes optræder nogle Arbejdere overfor andre Arbejdere, naar de faar Magten. Jeg paa-
staar ifølge mit Kendskab til Menneskene, at vi
finder lige saa haardhjærtede og inhumane Mennesker
iblandt Arbejderne som iblandt de Rige. Jeg paa-
staar, at vi er ens! Dette siger jeg ikke for at
bebrejde Arbejderne; men jeg ønsker at vise, at
Samfundets Redning ligger ikke i at faa Folk af
nogen vis Klasse til at forvalte Statens eller Kom-
munens Anliggender. Hvad det gælder om er at
faa Menneskene mere oplyste og forbedrede.
Thi ligesom Oplysning er ensbetydende
med Forbedring, saaledes er Formørkelse og Uvi-
denhed ensbetydende med Last og Forbrydelse!

Men videre for at gøre dette mere klart.

Da jeg kom til Los Angeles for snart 30 Aar
siden, arbejdede jeg sammen med en Snedker-
svend, som tidligere havde været Stadens Politi-
mester. Han fortalte mig, at medens han be-
klædte det Embede, gjorde den arbejdende Be-
folkning Oprør imod Kineserne. En Morgen
fandtes der 14 Kinesere hængende omkring paa
Lygtepælene i Staden med et Reb om Halsen.
Jeg spurgte, hvad de havde gjort. „Aa vel“,
sagde han og trak paa Skulderen, „Kineserne er
et lavt Folkefærd, forstaar De, og de arbejder
billigt, forresten er de noget Rak og nogle for-

bandede Udlændinge“. Se, det var jo nogle vægtige Grunde til at hænge 14 Kinesere.

I 1885 i Byen Rock Springs, Staten Wyoming, kom det ligeledes til et rædselsfuldt Brud imellem de hvide Arbejdere og de kinesiske Arbejdere. Tal om, at den rige Mand er uretfærdig og inhuman overfor den fattige Arbejder; ja, ofte er det desværre sandt, men kun den halve Sandhed. Den fattige Arbejder er ligesaa inhuman. Her er et Eksempel, som viser os Egennyttens og Brutalitetsens Yderlighed:

De hvide Arbejdere i Rock Springs kunde ikke taale, at Kineserne arbejdede i Kulminerne, de vilde have det hele. Kineserne havde ingen Rettigheder, som de vilde respektere. For at blive dem kvit satte de først Ild paa deres smaa Huse. 21 Kinesere mistede Livet; de blev dels levende brændt og dels skudt, idet de forsøgte at flygte fra deres brændende Huse. Henved 1000 Kinesere blev drevne ud imellem Bjergene. Men saa var det, at De Forenede Staters Soldater kom hid med Iltog og beskyttede dem. Med største Besvær fik de de stakkels Mennesker overtalt til at komme tilbage igen. Og den Dag i Dag ses De Forenede Staters Soldater ligge i fast Garnison i Rock Springs for at beskytte kinesiske Arbejdere.

Jeg kunde give flere andre ligesaa oprørende Eksempler, men dette faar være nok. Jeg paa-

staar derfor paa det bestemteste, at Samfundets Redning i Amerika, i Europa eller nogen anden Verdensdel ligger hverken i at faa Folk af Arbejdsklassen eller af Kapitalistklassen eller Mellemklassen til Magten, det spiller ingen særlig Rolle fra hvilken Klasse Samfundets Førere vælges. Jeg har fundet, at Menneskene af hvilket-somhelst Parti og af hvilken-somhelst Klasse er af én Surdejg.

Menneskene trænger til sand Oplysning! Vi trænger til et sundt og sandt Retsbegreb! Vi trænger til at lære den Lektie atter og igen: Gør imod andre, som vi ville, at der skulde gøres imod os, dersom vi var stedet under samme Vilkaar! Vi trænger til at faa Klarhed over denne Sandhed, at enhver af vore Handlinger vil fremkalde en Virkning, som svarer til Aarsagen, at naar vi saar Hvede, saa høster vi Hvede, at naar vi saar Tidsler og Nælder, saa høster vi Tidsler og Nælder.

Vi skal huske, at ifølge Naturens evige, ubøjelige Love, bærer hver god og ædel Daad Velsignelsens Frø i sig selv, ligesom enhver ond og slet Handling, ganske naturligt afføder Sorg og Elendighed til Handlingens Udøver!

Retfærdigheden er ikke et tomt Ord, men en guddommelig Lov, som ingen kan undfly eller krænke ustraffet. Vi kan undertiden snyde vore Medmennesker, men Retfærdigheden lader sig

ikke snyde eller føre bag Lyset. Tidligt eller sent lønner og straffer den enhver efter Fortjeneste. Det har vi utallige Beviser for i det daglige Liv!

Jeg læser nu og da Korrespondancer i vore Blade her i Danmark, som fortæller, hvor haardt det er for Nykommerne ovre i Amerika. Aa ja, det er ofte meget besværligt for saadanne Folk, der f. Eks. er noget oppe i Aarene, omgivne af en stor Børneflokk, har smaat med Pengene og ikke kan et engelsk Ord. Men saadanne Folk burde jo ogsaa være bleven hjemme. Ingen maa vente et glimrende Resultat, naar Handlingen har sit Udspring fra en omtaaget og formørket Forstand.

Jeg skal fremstille nogle Billeder fra Livet derovre, som er alt andet end lystige; men det var ikke saa, fordi det ikke kunde være anderledes; men fordi Vedkommendes Forstandskiste var temmelig snæver.

Som et Eksempel skal jeg nævne, at for en halv Snes Aar siden gennemrejste jeg Staten Minnesota og saa med Sorg, at ca. 1000 Bræddeskure var opført paa de mangfoldige Sandrevler ude i Mississippifloden, som løber igennem Staden Minneapolis. Naar det træffer sig, at Mississippifloden gaar over sine Bredder, ja, saa maa de stakkels Beboere i største Hast retirere bort fra Sandrevlerne ude i Floden, mens de ser, at deres

smaa Træhytter flyder bort paa den rivende Flod. I den samme Stat var der den Gang meget godt Skov- og Agerland, som kunde købes for 6 til 8 Dollars pr. Tønde. Men i Amerika ligesom i Danmark har vi en Mængde Mennesker, som langt hellere vil bo i de store Stæder, selv om de er i Fare for at miste Livet, naar de blot kan deltage i en Storstads Forlystelser, Sjøv og Kommers, hellere det end at bo paa Landet.

I Byen Portland, Staten Oregon, har jeg set en anden omtrent lignende Galskab. Paa en af mine Foredragsturnéer igennem den Stat, saa jeg mindst 200 flydende Huse paa Willammettefloden, hvor fattige Folk boede. Disse Huse var ikke bygget paa Sandrevler i Floden, men paa store flydende Plankegulve. For at Læserne maa fatte Situationen rigtig, skal jeg fortælle, at i Oregon Staten findes uhyre store Skove. Træet har kun en ubetydelig Værdi. Den fattige Mand fælder et Par store Træer, lad os sige, at de er en Snes Alen lange; han triller dem ud i Floden, hvor han tøjrer dem; spigrer dernæst en Mængde Planker paa dem, og dermed har han saa en Byggeplads. Floden er nemlig hver Mands Ejendom. Han sammentømrer dernæst et lille Hus, og deri bor han og hans Familie. Boligen udgør sjældent mere end en Tredjedel af Plankegulvets Størrelse, der er altsaa en lille Gaardsplads. Da jeg første Gang saa disse flydende Boliger, blev jeg ikke saa lidt

forskrækket; thi jeg saa, at der løb smaa Børn omkring paa disse mærkværdige Gaardspladser. Ih! raabte jeg til min Landsmand, som ledsagede mig, sæt at de smaa Børn falder i Floden, saa drukner de jo! „Aa nej!“ sagde han, idet han lo ad mig, „de kan svømme allesammen; smaa Rolinger paa 3 à 4 Aar svømmer som Fisk, der er ingen Fare!“

Danskernes Livsvilkaar i Amerika.

Men det er en Glæde at vide, at i alt dette Virvar, saa er Flertallet af vore danske Farmere ovre i Amerika lysvaagne og velstillede. Flertallet er Ejendomsbesiddere, som arbejdede sig op fra bar Bund. Der var vel nok nogle iblandt dem, som her fra den gamle Verden havde det ulykkelige Begreb, at det var en Skam at arbejde ved hvadsomhelst, men i Amerika lærte de snart at tage Skeen i en anden Haand. Der lærte de, at Arbejdet adler, at det er sundt og er Grundvolden til Velstand og jordisk Lykke, ja, at gennem Arbejdet udvikles den menneskelige Karakter. Derovre lærer man enten at gaa fremad eller gaa afvejen og lade andre fremadskridende Personligheder faa Lejlighed til at bane sig en Vej. Vælgelsindethed, Søvnighed og Dorskhed har daarlige Udsigter alle Vegne, men særlig i Amerika.

Da jeg kom derover for 45 Aar siden, maatte jeg tage fat paa hvadsomhelst. Jeg var den Gang

kun 22 Aar gl. Her i Danmark havde jeg kun været i Snedkerlære i et Par Aar og vidste derfor intet bedre end at gøre som Charles Dickens ironisk skrev: „Naar du kommer til Amerika, og siger du er Smed, saa er du Smed; siger du, at du er Snedker, saa er du Snedker; blot du siger, du er det, ja saa er du det.“ Dette kunde gaa den Gang, han skrev det, og det gik for mig der langt ude i Vesten, hvor jeg bosatte mig for 45 Aar siden, men den Opmuntring gaar ikke mere. Man kan nok sige, at man er det; men viser det sig, at man ikke er det, ja saa bliver man der som her øjeblikkelig arbejdsløs.

Naa, jeg begyndte som Snedker. Jeg skulde sømme Tagspaan paa et Hus; hamre Søm i, det kunde jeg saa godt som de fleste, og jeg kunde ogsaa høvle og save et Brædt over. Jeg arbejdede flittigt og fik en Snedkers fulde Løn. Men saa kom Vinteren, der var da saa godt som intet Bygningsarbejde, og der var heller ingen Fagforeningskasser eller Hjælpekasser af nogen Slags. Bevidstheden om, at jeg kun havde mig selv at stole paa, ansporede mig. Jeg havde for megen Æresfølelse til at søge Almisse, saa gik jeg fra Hus til Hus og bad Folk om jeg maatte save deres Vinterbrænde, og paa den Maade fik jeg Arbejde hele den første Vinter; men da Foraaret kom, var der ikke mere Brænde at save, og Byg-

ningsarbejdet havde heller ikke begyndt, saa gik jeg fra Hus til Hus og bad Folk, om jeg maatte grave deres Haver, og det fik jeg Lov til mange Steder. Saaledes tog jeg fat paa et og snart noget andet. Aldrig fandt jeg, at det var en Skam at arbejde ved hvadsomhelst, naar jeg ikke kunde faa den Slags Arbejde, jeg var mest vant til; men jeg fandt, at det vilde være en Skam at leve af andres Gavmildhed. Den Slags er kun berettiget i Sygdoms- og i Ulykkestilfælde eller i høj Alderdom, men ikke for et raskt, arbejdsdygtigt Menneske. Paa den Maade lærer man den værdifulde Lektie at blive selvstændig, at blive en Mand, der staar med oprejst Pande; en Mand, der vil frem, om saa Vejen ligger op over de høje Fjelde og gennem Tjørn og Tidsel!

De fleste Danskere, som udvandrede til Amerika, var uforfærdede Mennesker, som havde prøvet Fattigdom og Usselhed herhjemme. De saa snart, at i Amerika var der noget at gøre; der saa de, at Frugten af et Menneskes Arbejde hang lige for Næsen af dem; at de kunde faa den, dersom de vilde arbejde for den. De glimrende øjensynlige Resultater er selvfølgelig altid opmuntrende. Der saa man, at et Menneske kunde skabe sig et Hjem, dersom det virkelig ønskede et saadant. Det var selvfølgelig lokkende for mange af dem, som i den gamle Verden havde boet i usle Hytter, og særlig den Slags

Folk kan rigtig skatte et Hjem, naar de faar et. Hvad der har været en overordentlig stor Opmuntring for Millioner af Europas Fattige, er dette, at den amerikanske Regering gav dem 160 Acres (120 Tdr. Land) gratis. Man behøvede ikke allerunderdanigst at ansøge om at faa det; nej, blot gaa ud og tage det i Besiddelse, der, hvor Regeringens Agenter havde udmaalt det, og saa melde det paa Landkontoret, at nu havde man taget det, samt opgive sit Navn og saa for Resten gaa ud og skabe sig selv det attraaede Hjem.

Vi har flere hundrede Tusinde danske Mænd og Kvinder, særlig i Staterne Minnesota, Wisconsin, Iowa, Dakota og Nebraska, som sidder paa deres udmærkede Farme og er i Besiddelse af store Kvæg- og Faarehjorder samt Heste, Vogne og Avlsredskaber. Der er danske Kolonier i de Stater, hvor man kan rejse 10 til 20 engelske Mile og høre saa godt som kun det danske Sprog.

Den danske Farmer i Amerika nyder Fordelen af de udmærkede amerikanske Avlsredskaber.

Der dyrkes en uhyre Mængde Majs i Amerika. Den plantes med Maskiner i Rækker ca. 1½ Al. fra hverandre. Det er et stolt Syn at se disse uoverskuelige Majsmarker. Majsens opnaar en Højde af 3—4 Alen, og hver af de tykke Planter har 2 til 3 Kolber eller Majshoveder. Majsens gror forbausende hurtig. Den trænger til fugtig,

kraftig Jord, men særlig til Sol. Naar den er omtrent en Fod høj, bliver den hyppet; men Hyppningen foregaar med en Plov. Det gælder om at holde Majsens fri for Ukrudt, og derfor hyppes eller pløjes der gerne to Gange i Sommerens Løb med en Maanedes Mellemløb imellem de lange, ge Rækker. Naar Majsens er moden, ja saa, hvis Farmeren har Tid, høster han den, men da han som oftest har Hvede, Byg og Havre tillige, faar Majsens Lov til at staa tilsidst, for den kan nemlig taale at vente. Naar de nævnte Sædarter er høstet, tager Farmeren fat paa sin Majshøst, som ikke saa sjældent foregaar efter, at Sneen dækker Jorden. Vor danske Farmer tilligemed Mutter og de voksne Børn, hvis han har nogle, ses saa Dag efter Dag ude i Majsmarken, hvor de afriver de store fyldige Majshoveder med Hænderne og kaster dem i Bunker for siden efter at køre dem hjem.

Da Transporten i Amerika er meget dyr, har Farmeren fundet det mest fordelagtigt at fylde Majsens i sine Svin, og paa den Maade forvandles den til Flæsk, som lettere og billigere transporteres til Markedspladserne.

I 1892 rejste jeg i Staten Syd Dakota, hvor jeg holdt en Række Foredrag. Det var i Hvedehøstens Tid. Naar jeg kom kørende, mødte jeg ofte et komisk Syn, thi paa Frastand saa det ud, som om der laa en Mængde Landsbyer hist og

her paa Sletterne, men idet man nærmede sig en af de formente Byer, viste det sig, at der kun laa et Hus, men en halv eller hel Snes Hvedestakke omkring det. Staten Syd-Dakota er nemlig et af Amerikas rigest producerende Hvededistrikter. Sæden var næsten allevegne mejet, men de store Damptærskemaskiner var i fuld Gang. Ejerne kørte disse fra Farmer til Farmer og tærskede deres Hvede. De medbragte selv det tjenende Mandskab. De utallige Sække fyldtes med det dejlige Brødstof, som blev transporteret bort til den nærmeste Banestation og solgt. Halmen blev for Størstedelen brændt.

Denne Stat havde endnu for tre Aar siden en Del Regeringsland, som kunde optages og faas gratis. Da jeg paa den samme Rejse kom igennem Staten Minnesota, overnattede jeg hos et Par danske Folk, som havde to Døtre, der var Lærerinder. Den ene, en Pige paa 23 Aar, havde kort forinden været ude i den vestlige Egn af Staten Syd Dakota og optaget sig et Hjemsted — 160 Acres Land. Hun var samtidig bleven engageret af de derboende Nybyggere til Lærerinde for deres Børn. Det er den Slags Kvinder og Mænd, modige og energiske, som bliver selvstændige, medens de, der bliver siddende i Kakkelovnskrogen, stundom dør i Fattighuset.

Amerikansk Nybyggerliv.

For snart 15 Aar siden, da jeg var paa en af

mine Foredragstournéer igennem Staterne, kom jeg ogsaa igennem Staten Nebraska. Der fik jeg et lærerigt Indblik i Nybyggerlivets Ubehageligheder og Besværligheder, som saa mange af vore Landsfolk, der nu er velstaaende, har gennemgaaet.

Nybyggerne er i de allerfleste Tilfælde meget ubemidlede Folk, men Folk med Mod, Vilje og Energi. De ønskede et Hjem, og den amerikanske Regering har indtil Dato ydet saadanne fremadstræbende Karakterer den væsentlige Betingelse for et virkeligt Hjem, idet den har givet alle saadanne — fremmedfødte saavel som indfødte, Kvinder saavel som Mænd — 160 Acres Land paa disse Betingelser: at den Fremmedfødte skulde erklære sig villig til at være amerikansk Borger, og dernæst, i Løbet af 5 Aar opdyrke mindst 10 Acres som Bevis paa, at han eller hun virkelig mente at ville grundlægge sig et Hjem. Naar disse Betingelser opfyldtes, saa fik Nybyggerne et Skøde af Regeringen, der beviste, at det var hans eller hendes retmæssige Ejendom.

Disse ubemidlede Nybyggere maatte nødvendigvis være udrustede med et Køretøj — almindeligvis en gammel Arbejdsvogn trukket af et Par Okser, og ydermere maatte de medbringe en Plov, en Harve og andre absolut nødvendige Avlsredskaber for at kunne drive deres ny Jord. Videre maatte de medbringe adskillige Sække Mel,

nogle Sider røget Flæsk og andre Produkter af den allernødvendigste Slags, saa de med Tryghed kunde føle: „Nu kan vi klare os, indtil vi avler noget paa det ny Land“

Nebraska er en skovløs Stat, men ikke desto mindre fandt de nøjsomme, ihærdige Nybyggere en egen Slags Bygningsmateriale der, thi idet de straks ved Ankomsten begyndte at pløje, fik de en Mængde Græstørv, og deraf byggede de deres smaa, tarvelige Hytter.

Da jeg var paa den omtalte Tourné igennem Nebraska, overnattede jeg hos en af disse Nybyggere, en svensk Mand ved Navn Isaksen. Han var en af den Slags brave Mænd, som sammen med utallige andre uforfærdede Karakterer blev Banebrydere og Grundlæggere for amerikansk Civilisation. Murene i hans Jordhytte var ca. 1 Alen tykke og opført af Græstørv. Han havde lagt et Stykke medbragt Tømmer fra den ene Gavlsids til den anden og et Stykke Tømmer paa hver Side halvvejs fra Toppen ned til Sidemurene. Paa dette Tømmer havde han igen anbragt en Del Pilekæppe og dernæst et godt Lag Halm, oven paa hvilken var spredt et godt Lag Jord.

Da jeg kom indenfor hos min gæstfri Svensker, begyndte jeg at beklage ham, at han skulde være tilhuse i et saa tarveligt Hjem.

„De skal saamænd ikke beklage os“, sagde

han nok saa frejdigt, „Mutter og jeg er godt tilfreds! Vi har ikke været saa godt vant i Sverrig; der kneb det undertiden med at faa det tørre Brød, her har vi dog vort eget Hjem. Kom med her udenfor“. Og saa begyndte han igen med en Lovtale over sit Hjem. „Her ser De“, sagde han videre, „har jeg 160 Acres Land, som Regeeringen har givet mig. Her er Græs i Guds Velsignelse. Jeg har en halv Mil til Naboen i den Refning og en kvart Mil til Naboen derovre. Vi kommer aldrig op at skændes om Græsgangene; her er nok til os allesammen. Og derhenne har jeg, som De ser, en halv Snes Kalve, som jeg har købt, en hist og en her for en billig Penge. Det er kun et Tidsspørgsmaal, naar de bliver til Køer og Okser, og imedens de æder Græs og vokser, saa pløjer og planter jeg. Kan vi bare holde Pinen ud en 3 a 4 Aar, saa vil vi nok komme efter det ligesom de andre Nybyggere, der kom førend os“.

Imidlertid kom vi indenfor i Jordhytten, og i Samtalens Løb blev min Ven Isaksen vist bange for, at han havde sagt for mange rosende Ord om sit ny Hjemsted, thi pludselig sagde han: „Nu maa De alligevel ikke tro, at det altsammen er saare godt, for det er det jo ikke. De ser f. Eks. dette Tag, vi har over Hovedet; det er jo ikke som Tagene paa andre Huse. Træffer det sig, at vi faar en vældig Skylregn, saa løber Vandet

jo ikke af som paa andre Tage, nej, men strømmer ned til os overalt. Og hænder det sig, at Mutter og jeg sidder og spiser ved en saadan Lejlighed, saa maa vi i største Hast tage Maden af Bordet og sætte den ned paa Gulvet under Bordet, for det er det eneste Sted her i Hytten, hvor der er Tørvejr. Dernæst maa jeg i en Hast hen til Sengen for at redde Sengklæderne, som jeg ruller sammen i en Byldt; jeg lægger dem op paa Bordet og hjælper Mutter op ovenpaa, og saa kravler jeg op ved Siden af. Der sidder vi saa og spreder vort Tøj ud til Siderne, saa Vandet kan løbe af, at vi dog kan komme i en tør Seng, naar det en Gang holder op at regne herinde i Hytten“.

Saadanne Erfaringer har mange af vore Landsfolk saavel som Folk fra andre Nationer oplevet, særligt indtil for 10 a 15 Aar siden. Men dem, der holdt Nybyggerlivets Besværligheder ud, som Isaksen sagde, sidder i Dag og har det godt. Dette er mit Vidnesbyrd ifølge egne Observationer paa mine ca. 15 a 16 Foredragstournéer igennem Staterne.

Jeg har ogsaa truffet store danske Kolonier i Staten Wyoming, hvor mange af vore Landsmænd ernærer sig ved at arbejde i de righoldige Kulgruber, medens andre er Ejere af enorme Faareflokke fra 25,000 til 50,000 Faar i hver Hjord. Wyoming er et Højland, Sommeren er sen og

Vinteren tidlig; der falder heller ikke megen Regn, saa Græsset er sparsomt. Mange af vore Landsmænd har for en Bagatel af Union Pacific Baneselskabet lejet store Landarealer, hvorpaa de græsser deres store Faarehjarde. Hyrden bor i et lille Træhus, der er bygget paa en lav, to-hjulet Vogn, som han trækker omkring, efterhaanden som Nødvendigheden fordrer det for at komme til de mest græsrigge Steder og til Vandstrømmene. Han tilbereder selv sin tarvelige Mad — bager sit Brød, steger sit røgede Flæsk o. s. v., og medens han sover i sin lille Hytte om Natten, er hans tro, veldresserede Schæferhunde paa Vagt mod Ulvene. Adskillige af vore Landsmænd har tjent sig betydelige Formuer der. De begyndte som Faarehyrder, og for at gøre dem alvorligt interesserede i at vogte Faarene og passe dem, naar de fik Lam, fik de som ekstra Vederlag en vis Andel af Udbyttet, der jo bestandig tiltog.

I den vestlige Del af Staterne Oregon og Washington findes ogsaa en Mængde danske Kolonier. Der er store Laksefiskerier i Kolumbiafloden, hvor mange Danske finder Beskæftigelse. Al Verden bliver forsynet med konserveret Laks derfra. Forøvrigt ernærer mange af vore Landsfolk sig ogsaa ved Frugtavl. Klimaet langs hele den vestlige Kyst i Amerika, fra britisk Kolumbia mod Nord ned til Meksiko mod Syd er meget gunstigt for Frugtavl.

Hvorsomhelst Danskerne bor i Amerika, ser man det danske Folkeliv og hører det danske Tungemaal, og ved festlige Sammenkomster ser man altid det danske Flag. Amerikanerne er meget tolerante og frisindede overfor andre Nationaliteter. Har Danskernes Fester en offentlig Karakter, saa man maaske ønsker at marschere igennem Stadens Gader med Dannebrog, ja saa er man saa fornuftig og opmærksom at lade Stjernebanneret blive baaret Side om Side med det.

I næsten alle danske Kolonier findes der danske Kirker og Præster, hvor man kan høre den luthersk-evangeliske Kristendom forkyndt i sit Modersmaal.

Der er selvfølgelig danske Søndagsskoler, hvor Børnene kan faa Undervisning i Kristendommen. Religionsundervisning er nemlig forbudt i de amerikanske Kommuneskoler; ikke fordi man er mere ugudelige i Amerika end i Europa, men fordi der derovre findes et Utal af forskellige modstridende Religionssystemer, og det ene bliver ikke begunstiget fremfor det andet. Amerika har jo heller ingen priviligeret Statskirke. Alle staar paa lige Fod. Skulde et Trossamfund gives Lov til at undervise i sin Religion i de offentlige Skoler, ja saa maatte det andet og det tredie selvfølgelig ogsaa gives Lov dertil. Man kan forstaa, at sligt vilde afføde en uendelig Strid og Forstyrrelse.

Selvfølgelig er al Religionsundervisning forbudt i de amerikanske Kommuneskoler.

Saa er der en utallig Mængde danske Samfundskredse. Det danske Brodersamfund er det mest udbredte. Det har lidt over 300 Loger eller Foreninger, som er spredt næsten overalt i de Forenede Stater. De staar under en Overbestyrelse. Et forholdsvis lille maanedligt Kontingent betales, hvorved hvert Medlem bliver forsikret, saa han kan faa Pleje og Hjælp i Sygdomstilfælde; og naar Døden indtræffer, da faar Enken fra 500 til 1000 Dollars (1800 til 3600 Kr.), som jo er en storartet Hjælp naar Enken, som det jo hyppigt træffer, staar alene med en Flok uforsørgede Børn.

Der findes ogsaa et dansk Søstersamfund, vidt udbredt og organiseret paa samme Principper. Disse to Organisationer — det danske Broder- og det danske Søstersamfund — imødekommer jævnligt hverandre ved deres Fester. Som et Eksempel skal jeg omtale en Fest afholdt i Los Angeles i Kalifornien den 1. December 1906, hvor ca. 200 danske Mænd og Kvinder var samlet i Logen Dannevangs Lokale, som ved den Lejlighed var smukt dekoreret med Dannebrogslag for ikke at tale om de mangfoldige Blomsterguirlander.

Brodersamfundet forærede ved den Lejlighed en smuk guldbroderet Silkefane til Søsterlogen.

Festen aabnedes med Pianomusik af en Fru

Newmann. Dernæst blev der afvekslende deklameret, holdt korte Taler og afsunget Fædrelands-sange.

For at give et lille Indblik i Brodersamfundets saavel som Søstersamfundets Virksomhed og vise, at deres Opgave er at vise Venlighed overfor deres Landsfolk i den fremmede Verdensdel, naarsomhelst saadant tiltrænges, skal jeg i Korthed citere fra et Foredrag, Forfatteren holdt den Aften:

„Det er baade med Glæde og Stolthed, at jeg fremstiller mig for denne Forsamling af danske Mænd og Kvinder her ude paa Pacifikkysten, saa fjernt fra Danmark, vort Fædreland, særlig naar jeg betænker, at det kun er syv Aar siden, at højst 14 a 16 Danskere kunde blive samlet her i Staden og for det meste kun med den Opgave at spille Kort og drikke Øl. Atter og igen foreslog jeg, at vi burde organisere en Broderloge, men jeg fik bestandig det afvisende Svar, at det nyttede ikke; men jeg vedblev min Opfordring, indtil vi endelig blev 17 Mænd samlede, som organiserede vor Loge.

Nu har vi ikke alene to Brodersamfundsløger, men en Søstersamfundsløge og den danske Afdeling Dania. Det glæder mig at se Mænd og Kvinder fra alle disse Loger.

Flere Gange har jeg paa mine Foredragstournéer gennem de Forenede Stater med Bedrøvelse opdaget, at Medlemmerne af Dania og Broder-

samfundet har været mindre venlig stemt overfor hverandre. Dette er bedrøveligt; thi vi har jo et og samme Formaal, nemlig: at samle danske Mænd og Kvinder indenfor Broderskabets Baand med den Opgave at hjælpe i Sygdom, i Nød og trøste i Sorg, kort sagt, staa hverandre bi paa bedste Maade.

Hensigten med denne Fest i Aften er særlig at forære Søsterlogen et Silkebanner. Vi giver det af Kærlighed og som en Opmuntring for det noble og rosværdige Arbejde, de har udført i den danske Kvindesags Interesse.

Som vore Foreningers Navne antyder: „Broder- og Søstersamfund“, forstaar man altsaa, at Kærlighed i dette Ords dybeste og reneste Betydning er vort Grundprincip! Og da det af Jordens største Aander saa ofte har været sagt, at Gud er Kærlighed, hvem kan saa tvivle om vor Virksomheds Triumf!

Da jeg kom til Los Angeles i 1881, fandt jeg kun to danske Familier. Den ene vilde nødtigt vedkende sig, at den var dansk, uagtet Manden talte yderst daarligt engelsk. Man kunde straks høre, at han var en Udlænding, og jeg kunde endog med Lethed høre paa hans engeiske, at han var fra Falster. Han forsøgte at indbilde mig, at han havde glemt det danske Sprog. For en Tid siden mødte jeg ham paa en af vore Gader, og paa vanlig Vis udbrød jeg: „Naa, hvorledes

har De det?" men han svarede: „What do you say?" og dermed forsvandt han. Jeg har nu været her i Amerika i 40 Aar og har ikke glemt at tale Dansk. Det var det Tungemaal, jeg lærte af mine elskede Forældre, og det er det Sprog, som gaar mig dybest til Hjærtet, og det vil jeg tale, hver Gang jeg mødes med danske Mænd og Kvinder!

Undertiden tænker jeg: Mon alle Brødrene og Søstrene fatter den velsignede Betydning, som gemmes i vore Organisationers Grundprincip: Kærlighed og Behjælpssomhed? Vi kommer rigtig til at skatte en kærlig Haand, naar Fattigdom, Sygdom eller Døden rammer os eller en af vore nærmeste. Vi kan være sunde og raske i Dag, men vi ved ikke, hvad Dagen i Morgen vil bringe. Vi kan være velstillede i Dag, men ingen af os ved, hvornaar en Ulykke rammer os, at vi maaske staar alene, hjælpeløse og forladte; saa er det rart at have sande Venner. Det er Verdens største Ulykke, at sand, inderlig Broder- og Søsterkærlighed fattes i saa høj en Grad, som Tilfældet er.

Lad mig fortælle Eder et Par af mine Oplevelser fra min sidste Europarejse. Det var en Aften i Rom, at jeg gik til et teosofisk Møde. Jeg kom pludselig forbi en Kvinde, som sad ned paa den bare Stenbro, omgiven af tre smaa Børn, som ogsau laa paa de kolde Fliser og sov. Det var i

November Maaned og en bidende Kulde. Oh, det Syn skar mig i mit Hjærte. Hvorfor denne Kvinde havde sat sig der, var mig ufatteligt; det kunde næppe være for at vække andres Medlidenhed; thi Staklen laa paa en afsides Gade. De ulykkelige smaa Børn vilde absolut paadrage sig en Sygdom, der nemt kunde blive deres Død. Jeg gav Kvinden en Mønt; men hvad kunde det hjælpe. Her skulde været sagt nogle alvorlige Ord, og da jeg ikke kunde føre en Samtale med hende paa Italiensk, var jeg ude af Stand til at sige hende, hvad der laa mig paa Hjærtet, nemlig at hun burde gaa hjem, dersom hun i det hele taget havde et saadant; jeg var ikke i Stand til at sige, at hun stod i Begreb med at dræbe sine smaa Børn. Da jeg omtrent 3 Timer senere gik tilbage til mit Pensionat, sad hun der endnu. Det saa ud til, at hun saavel som Børnene sov. Jeg gav hende et let Spark over Foden for at vække hende, og faa hende til at gaa, men hun blev liggende. Oh, dersom der havde været et Søstersamfund der, som kunde have taget sig af denne ulykkelige Kvinde og de smaa Børn!

Under mit Ophold i Jerusalem gik jeg en Dag i Følge med to amerikanske Præster ned over Kedrons Bæk, op igennem Gethsemane Have og Oliebjerget. Præsterne gik foran og jeg bagefter i mine egne Tanker. Lysvaagen drømte jeg mig tilbage til hine svundne Dage, da den store Mester,

ham, der var Kærligheden inkarneret, vandrede paa den selvsamme Vej. Pludselig hørte jeg klagende Stemmer; jeg saa mig om. Det var tre spedalske Mænd, som sad ved Vejkanten. De udrakte deres af den rædsomste Sygdom angrebne Hænder. Jeg gav hver af dem en lille Mønt, men Baptist- og Metodistpræsten bebrejdede mig det, sigende, at det var unødvendigt at hjælpe dem; men hvad brød jeg mig om det. Lidt højere oppe paa Bjerget sad tre andre Spedalske, som jeg hjalp efter fattig Evne; thi der var en Stemme — Guds Stemme — i min Sjæls inderste, som sagde: „Det er dine Brødre, hjælp!“

Men det tilstaas med dyb Sorg, at det gaar med mig som med saa mange andre, at der er Tider, naar jeg er døv for Sjælens Stemme, der taler om Broderkærlighed. Det var f. Eks. i Port Said, Ægypten. Da jeg ankom til Bane-stationen fra Cairo, blev jeg omringet af en Flok Mennesker, som allesammen ville bære min lille Haandkuffert, og da jeg aldrig i mit Liv har holdt Tjener, men tværtimod gjerne har beklædt tjenende Stillinger, afviste jeg al Hjælp. Men det nyttede ikke, 2—3 Mænd greb fat i Haandkufferten og trak til sig. Imidlertid trak jeg til mig med den ene Haand og holdt min Spaserestok truende i Vejret med den anden, medens jeg skældte ud snart paa Engelsk og snart paa Tysk. Det hjalp; de slap! Og jeg gik uden at ane, at

disse ulykkelige Mænd sandsynligvis manglede Brød. Men det var ikke det værste. Jeg var blevet saa oprørt i mit Sind, at uagtet en lille Dreng paa ca. 12 Aar vedblev at følge mig og i den venligste Tone tiltalte mig paa halvt Fransk og halvt Engelsk: „Monsieur, please!“ saa vendte jeg et døvt Øre til ham ogsaa.

Jeg søgte den persiske Konsul, hvem jeg overbragte et Guldetui fra en Dame i Kalifornien. Jeg blev omsider eskorteret ud i Havnen paa en Robaad til en russisk Dampers, hvormed jeg sejlede til Bayrout i Syrien. Men da jeg fik mig orienteret lidt og kom til Ro paa Skibet, saa jeg i Tanken den lille Dreng i Port Said igen. Det syntes mig nu, at han lignede min yngste Søn Twain. Atter og atter hørte jeg Ordene: „Monsieur, please! Monsieur please!“

Jeg bøjede mit Hoved og skjulte mit Ansigt i mine Hænder og græd bitterligt. Gerne havde jeg nu givet ham 10 Francs, dersom jeg havde kunnet; men den Lykke at give ham var nu forspildt. Jeg blev længe efter martret af den klagende, bedende Stemme, der muligvis betød: Lad mig bære din Haandkuffert, saa jeg kan faa Brød til at stille Moders og min Hunger. Jeg kan endnu høre de klagende Ord og maa bitterlig fortryde min ukærlige Opførsel.

Lad os bestræbe os paa at leve som sande Brødre og Søstre overfor hverandre og overfor

alle Mennesker, thi vi er Børn af én Fader, nemlig Gud, al Skabningens Ophav . . .

Sluttelig beder jeg Søstrene i Broderlogen „Dannevang“s Navn at modtage dette Banner som et Tegn paa vor Broderkærlighed i dette Ords dybeste og reneste Betydning.“

Afholdsbevægelsen.

Idet jeg har beskrevet de forskellige Samfundsforhold i Amerika, maa jeg, for at gøre min Skildring lidt mere fuldstændig, ogsaa tilføje et Par Ord om Afholdsbevægelsen og Drikkeondet derovre. Jeg er hjærtelig interesseret i Afholdssagen og betragter den som en af de mest velsignelsesrige Bevægelser paa vor Jord. Den er en Dæmning imod et fraadende Hav og en Skanse imod Tusinde ødelæggende Uhyrer! Den bringer et glad Budskab til fortvivlede Mødre om Fred og huslig Lykke!

Nu og da træffer man jo paa Folk, som kalder os fanatiske. Noget maa vore Modstandere jo sige, men de kunne med lige saa megen Ret kalde Øvrigheden fanatisk, fordi den modvirker Slagsnaal, Balleveriald, Voldshandlinger og Mord; thi Drukkenskaben afføder alle den Slags Onder og mange, mange flere. Forøvrigt vil ethvert rettænkende Menneske dog indrømme, at det er klogere at angribe Aarsagen til et Onde end at vente og give Aarsagen Tid til at yngle

og afføde 10,000 andre Onder. Men vi lader os nu ikke skræmme af Skældsord. Vi ved, at Drukenskaben er et Kæmpeonde, og vi vil modarbejde den af al vor Magt trods alle Hindringer!

Kvinder og Børn har lidt usigelig Overlast af fordrukne Mænd og Fædre; men vor Sympati med de smaa og svage saavel som vor Kærlighed til en lidende Verden giver os Kraft og Udholdenhed til fremdeles at modarbejde Rusdrikken, dette giftige Onde, som har afpresset saa mange bitre Taarer og foraarsaget utallige Ulykker og Ruin Jorden rundt!

Amerikanerne er gennemgaaende meget maa-deholdne og ser ned paa Drikkeriet som noget, der er lavt og foragteligt. I hvad man plejer at kalde „godt Selskab“ vil der meget sjældent blive opvartet med berusende Drikke iblandt Herterne, og jeg har endnu aldrig set, hvad man kalder „dannede Damer“ hengive sig til Nydelsen af Kognak eller Rom, som jeg til min Sorg saa ofte har set her i Danmark. Det siger ikke, at der ikke drikkes i Amerika, langtra! Men de, der særlig er hengivne til Drik i Amerika, er indvandrede Europæere.

Jeg ved ikke, hvilke europæiske Folk der er de værste; jeg tror, at Tyskerne, Italienerne og Irlænderne er blandt de mest drikfældige i Amerika.

I Aaret 1900, da jeg anden Gang gjorde Rejsen fra Kalifornien til Italien, holdt jeg som sæd-

vanlig Foredrag paa Vejen igennem Staterne. Et amerikansk Samfund i Spokane, Washington, arrangerede fire Møder for mig i fire paafølgende Aftener. Uagtet jeg holdt Foredragene paa Engelsk, var der ikke saa faa Danskere tilstede. Ved det første Mødes Slutning kom en dansk Mand hen til mig og begyndte en Samtale; men da jeg saa, at han var beruset, gjorde jeg mig hurtig færdig med ham; det nytter jo ikke at ræsonere med fulde Folk. Da jeg næste Dag spadserede paa Gaden, hørte jeg pludselig mit Navn nævne; jeg vendte mig om og saa min Landsmand fra den foregaaende Aften. Han var fuld igen. Han komplimenterede mig for mit Foredrag, men tilføjede: „Der var dog et vigtigt Punkt, som De forbigik.“ „Og hvad var det?“ spurgte jeg. „Det er Whiskydrikket“, sagde han, „det er et af vor Tids største Onder.“ „Ja, det har De Ret i“, tilføjede jeg.

Han bad mig nu om 5 Cent til en Kop Kaffe; men da jeg opdagede, at jeg ikke havde mindre Penge end $\frac{1}{4}$ Dollar, tilhød jeg at gaa med ham tværs over Gaden, hvor jeg i en Restaurant vilde betale for en Kop Kaffe; men det syntes min Landsmand ikke om, han vilde have Pengene. Jeg tog mig nu rigtig Tid til at overtænke Situationen. For det første var han drivende fuld, og, ræsonerede jeg, fik han Penge, vilde han, trods hans Fordømmelse over Whiskydrikket, gaa

hen i en eller anden Knejspe og drikke mere. Hans Udseende var rædsomt! Ansigtet var rødt og oppustet, Øjnene røde og anløbne. Klæde-
 dragten fik mig til at tro, at han havde sovet i en Rendesten om Natten. Saa jeg sagde rent ud nej, De faar ingen Penge; men vil De drikke en Kop Kaffe, kom saa med og jeg vil betale. Da han mærkede, at der ikke var nogen Udvej derfra, gjorde han Bevægelse til at gaa med.

Under Samtalen lagde jeg Mærke til, at han talte udmærket dansk. Forøvrigt fortalte en dansk Mand mig den foregaaende Aften, at han havde faaet en akademisk Uddannelse. Saa forinden vi gik over i Restaurationen spurgte jeg ham, hvad han havde været tidligere. „Ja“, sagde han, „jeg har været Fuldmægtig paa et Herredskontor i Danmark; min Fader var Præst paa Fyn, min Søster er gift med en Grosserer i København, og jeg har en Broder, han er...“ (ja, det var ogsaa noget stort, men det har jeg glemt), „og jeg, ja nu er jeg, som De ser, et Svin.“

Denne stakkels Mand var sandsynligvis en af de mange forkælede Børn fra Hjemmet, hvor han som ungt Menneske havde deltaget med fremragende Mænd i fine Selskaber, dér, hvor Champagnepropperne knaldede i Højenloftssalene, dér, hvor man lo haanligt af de „fanatiske Afholdsfolk“. Han begyndte vel ligesom alle andre „pæne Folk“ med ét Glas, men var nu saa tildrukken,

at han vel for længe siden er død i Rendestenen.

Paa en af mine Foredragstournéer igennem Staterne for nogle Aar siden kom jeg til Nebraska City. Min Ledsager, en dansk Mand, tog mig med hen i Stadens store Whisky Destilleri, hvor han havde Beskæftigelse. Han fortalte mig, at hver Pot Alkohol kun kostede Anstalten 20 Øre, men den amerikanske Regering, som gjorde sig meddelagtig i denne og utallige lignende Forbryderfabriker, paalagde en Skat af 74 Øre paa hver Pot. Paa den Maade tilraner Regeringen sig en aarlig Indtægt af flere hundrede Millioner Dollars, hvorfor den ikke yder noget som helst Vederlag. Og naar Værtshusholderen faar fat i Whiskyen og sælger den i Snaipsevis, har han, trods den forhøjede Pris, mindst 300 pCt. til sin Part. Drukkenboltene betaler det hele, og saa undrer de sig endda over, at de er fattige og dør paa Ladegaarden. De forbander Ølbryggeren og Brændevinsbrænderen, fordi de er Kapitalister. I deres omtaagede Uvidenhed forglemmer de, at det var dem selv, som gjorde disse Mænd til Kapitalister.

Overfor dette Kæmpeonde staar Kvindernes kristelige Afholdsforening, som er spredt overalt i de Forenede Stater. Den arbejder Haand i Haand med Forbudspartiet, og deres forenede Virksomhed har gjort Underværker i Amerika.

I 9 Stater er det forbudt at fabrikere og handle med Sprut, og det er Aarsagen til, at mange af Fængslerne i de Stater staar tomme.

Forøvrigt maa jeg sige, at de fleste protestantiske Præster i Amerika er ihærdige Medarbejdere i Kampen mod Drikkeondet. Kun de katolske Præster synes at være ligegyldige i saa Henseende. At en Præst skulde tage ivrig Del i Kampen mod Drukkenskabens saavel som mod alt andet ondt, maa jo synes at være den rimeligste Ting af Verden. Man forventer jo dog, at Præstens Mission skulde gaa ud paa baade med Ord og Eksempel at arbejde for Menneskets Oprejsning fra al Last og hjælpe det fremad paa Dydens og Godhedens Vej.

Jeg har læst mange Beretninger fra alvorlige Præster og Missionærer i Afrika, som viser, hvor meget ondt de saakaldte kristne Regeringer i Europa har bedrevet imod Afrikas uciviliserede Folketammer, idet de har fyldt dem med Whisky og Rom og paa den Maade bragt Fordærvelse og Ruin ind blandt dem; men jeg skal indskrænke mig til at omtale, hvorledes den hvide Mand har opført sig overfor Indianerne i Nord Amerika. Jeg har set mange af de indianske Folketammer ude i det fjerne Vesten. Jeg mødte dem paa min Vandring over Nebraskas Prærier og Wyomings Højland og andre Steder i de Forenede Stater. Medens jeg boede ude i Klippebjergene for 44

Aar siden, kom de undertiden ind i mit Hjem. Jeg har læst deres Historie, skrevet af Mænd, som har boet iblandt dem i aarevis og studeret deres Liv.

Da den hvide Mand landede derovre, forsøgte han at gøre Indianeren til sin Slave; men det mislykkedes; thi Indianeren er af Naturen højmodig og en ægte født Friherre! De spanske og portugisiske Katholikker anvendte forgæves deres Slavepisk paa ham; men saa kom Brændevinsbrænderen dette infame Komplot til Hjælp. Derfor skriver den amerikanske Forfatter Frederik Dellenbaugh sørgeligt men sandt:

„Indianerens Skæbne blev besejlet fra den Dag, han begyndte at drikke den hvide Mands Whisky, som har gjort mere end noget andet til at ødelægge hans Race.“

Den hvide Mands Handelsmetode overfor Indianeren var næsten altid ledet af de mest egenyttige og kæltringeagtige Bevæggrunde. Han tiltuskede sig f. Eks. Manhattan Øen, som i Form og Størrelse nærmest kan sammenlignes med Langeland, for 25 Dollars. Paa den Ø findes Verdensstaden New York. Han franarrede Indianerne den største Part af Staten Wisconsin for et Anker Whisky. Tænk mere Land end hele Danmark for et Anker Whisky!

Med Rette skriver Mr. Beckworth: „Den hvide Mands Whiskyhandel med Indianeren, hvorved

han tilegnede sig dennes Ejendele, har været den mest nederdrægtige og kæltringeagtige, som tænkes kan. Han købte Indianerens Skind efter dette Princip: Et Anker Alkohol, som f. Eks. indeholdt 100 Potter, blev blandet med 400 Potter Vand. Med andre Ord, han lavede 2000 Pægle Whisky ud af hvert Anker Alkohol, og for hver Pægl fik den hvide Handelsmand en Bøffelhud til en Værdi af 18 Kroner. Hvem kan forestille sig alt det Slid, som de stakkels Indianerkvinder havde haft med at garve de utallige Bøffelhuder? Den hvide Mand fik dem alle for noget, der var værre end intet! Naar de indianske Mænd — Faderen, Manden og Broderen — havde drukket dette „Ildvand“, maatte de stakkels indianske Kvinder skjule sig selv og deres smaa Børn i Skovene til den berusende Gifts Virkninger var overstaaet, for ikke at blive mishandlet eller myrdet af de Mænd, som under normale Forhold elskede deres Hustruer og Børn.“

Ud af denne Beretning faar vi som Facit: at for hvert Anker Whisky, indeholdende 500 Potter, hvis oprindelige Fabrikationspris i Nebraska City er 20 Kroner, tilegnede Pelshandlerne sig 2000 Bøffelhuder til en Værdi af 36,000 Kroner. Ifølge dette Handelsprincip eller denne Kæltringtrafik blev de snart Millionærer. Og det forklarer Aarsagen til, at den nu afdøde Mr. Astor, som i Aaret 1783 emigrerede til Amerika, hvor han drev en

meget vidtstrakt Pelshandel med Indianerne, blev Ejer af mange Millioner Dollars og i Løbet af 15 Aar blev Amerikas rigeste Mand. Fra de stakkels Indianere modtog han og andre Pelshandlere disse kolossale Værdier, der gjorde dem og deres nulevende Afkom til Verdens rigeste Mænd; og for disse Rigdomme gav de, som Mr. Beckworth sagde: „Noget, der var værre end intet!“ Og ingen vidste bedre end han; hvilken frygtelig Virkning Ildvandet havde paa de Indfødte.

Endnu den Dag i Dag er der mange hvide Mænd engageret i den samme skurkagtige Handel, trods Regeringens Bestræbelser for at hindre den.

Vel vidende, med hvilken Syndflod den hvide Mand har oversvømmet Indianerne, anstiller han sig uskyldig og udtaler sin Forundring over, at Indianerne uddør.

En Indianerhøvding af Cheyenne Stammen sagde: „Hvide Mand, jeg gav Dig Huderne af mine Bøfler, som mine Mænd brugte Maaneder til at fange og mine Kvinder brugte Aar til at garve. Jeg har intet at fremvise, som Du gav mig for dem! Jo, Du gav mig Ildvand, som gjorde mig og mit Folk vanvittige.“

Dette er et lille Kapitel af Rusdrikkens blodrøde, skandaløse, demoraliserende Historie i Amerika. Rusdrikkens Historie er Verdens mest sørgelige! Forbandelsen følger dens Spor!

Jorden rundt er dens Vej mærket med Gale-
huse, Tugthuse, Idiotanstalter, omvankende
Vrag og utalliges tidlige Grave!

To Glas!

*Der stod to Glas paa den Riges Bord,
de fortalte hinanden sandfærdige Ord.
Det ene var fyldt med Vinen saa rød som Blod,
det andet med Vand fra den krystalklare Flod.*

*Vinglasset sagde til sin blegere Bror:
Jeg kan tale om Konger og Fyrster paa Jord,
om deres pragtfulde Gilder og lystige Lag,
hvor man nød mig i fulde Drag;
men jeg styrted dem da i Afgrundens Dyb,
hvor de pintes med det usleste Kryb.
Mænd har jeg kastet fra Ærens højeste Trin,
og blegnet saa mangen en rødmusset Kind.
Jeg røvede Dyden, og Skammen jeg gav,
har gravet Utalliges tidlige Grav.
Jeg fandt Ynde for Ynglingens pirrende Smag,
saa han omsider drev om som et Vrag.
Togføreren jeg skænkede den vældige Rus,
saa Toget ved hans skælvende Haand løb i Grus.*

*De stolteste Skibe har jeg i Dybet nedlagt,
de Døendes Skrig har min Glæde fuldragt.
Ha! ha! lo Vinen til sin blegere Bror,
erkender du mig nu som Regenten paa Jord!*

Vandglasset sagde:

*Kun sjældent kom jeg i Kongernes Sale,
af Mord og Vold jeg kan ikke prale,
kan dog fortælle om mangen en Mund,
som blev glad ved mit krystalklare Vand.
Jeg er den sikreste Læge paa Jord,
Sundheden følger bestandig mit Spor!
Jeg ren og frisk fra Kilderne sprang,
gav Næring til Græsset i Eng og Vang!
Befugtede Blomsten med Dugdraaben ren,
som Poeterne ligne ved en Ædelsten.
I Bækken jeg løb med rislende Klang,
mens Fuglene i Løvet saa jublende sang.
Naar Solens Straaler i Skyen mig naar,
den prægtigste Bue paa Himlen jeg slaar.
Jeg læsker og vander den tørstige Jord,
saa Blomster og Sæd i Overflod gror.
Jeg lyser Freden i hvert et Hjem!
Jeg bringer Velstand, hvor jeg kommer frem!
Jeg giver Livet, Sundhed og Brød;
men Du giver Sorg, Sygdom og Død!*

